

חוק לתיקון פקודת הדרכים ומסילות הברזל (הגנה ופיתוח), תשי"א — 1951*

1. בפקודת הדרכים (סלילתן ושיפורן) (הגנה), 1943, ובכל חוק אחר וכן בכל מסמך שכתוב בהם "פקודת הדרכים (סלילתן ושיפורן) (הגנה), 1943" קרי "פקודת הדרכים ומסילות הברזל (הגנה ופיתוח), 1943". שינויי שם

2. פקודת הדרכים ומסילות הברזל (הגנה ופיתוח), 1943, תתוקן כך: תיקון הפקודה

(א) בסעיף 2 —

- (1) בהגדרת המונח "בעל", לאחר המלים "והרווחים מאותה קרקע" יבוא פסיק ואחריו המלים "לרבות בעל זכות או בעל טובת הנאה בקרקע";
- (2) במקום הגדרת המונח "דרך", תבוא הגדרה זו: "דרך" פירושו — כל דרך או מסילת ברזל, או תואי של דרך או של מסילת ברזל, שפקודה זו הוטלה עליה בצו שניתן לפי סעיף 3.

(ב) בסעיף 3, במקום המלים "אם נוכח כי הגנת הארץ מצריכה זאת", יבואו המלים "אם נוכח שהדבר דרוש להגנת הארץ או לפיתוחה".

(ג) אחרי סעיף 3 יבוא סעיף זה:

3א. ניתן צו על פי סעיף 3, ירשום מנהל רישום הקרקעות הערה על רישום הערה בספרי האחווה כך בספרי האחווה לגבי הדרך שהצו חל עליה.

(ד) בסעיף 4, במקום סעיף קטן (2) יבוא סעיף קטן זה:

"(2) לצרכי הסעיף הזה יהא פירוש הביטוי "קרקע הדרושה לסלילת דרך או לשיפורה" — שטח הקרקע הדרוש כדי ליתן לאותה דרך רוחב עד 40 מטר אם אינה מסילת ברזל, ורוחב עד 50 מטר אם היא מסילת ברזל, או תואי של מסילת ברזל, במקום שלא נועדו לתחנה, וכל שטח קרקע הדרוש לתחנת מסילת ברזל בשיעור שתקבע הרשות".

(ה) בסעיף 7, במקום המלים "השטח שנלקח מבעל זה" יבואו המלים "שטח הקרקע שנלקח" ובמקום "השייכת לו" יבואו המלים "שממנה נלקח".

(ו) במקום סעיף 8 יבוא סעיף זה:

8 (1) היה גודל השטח שנלקח עולה על רבע החלקה שממנה נלקח, פיצויים יישולמו לבעל הקרקע שנרכשה פיצויים בעד השטח העודף על הרבע.

(2) סכום הפיצויים ייקבע לפי הסכם בין הרשות ובין בעל הקרקע פרט למקרים המנויים להלן.

(3) ואלה המקרים שבהם יקבע בית המשפט את חובת הפיצויים ואת סכומם ויפסוק בכל סכסוך על טובת הנאה או על זכות בקרקע, לפי בקשת היועץ המשפטי לממשלת ישראל או לפי בקשת בעל הקרקע:

(א) אין הסכם על תשלום פיצויים או על סכומם;

* נתקבל בכנסת ביום ד' באדר ב' תשי"א (12 במרס 1951); הצעת החוק ודברי הסבר נתפרסמו בהצעות חוק 53 מיום כ"ד בתשרי תשי"א (5.10.50), עמ' 6.
 1 ע"ר מס' 1305 מיום 10.2.43, תוס' 1, עמ' 40.

(ב) בעל הקרקע לא הגיש לרשות תביעת פיצויים תוך שנה אחת מיום שקנתה אחיזה בקרקע לפי סעיף 4, ואם היתה הקרקע מן הסוג שחלות עליו הוראות סעיף 3 של חוק לתיקון פקודת הדרכים ומסילות הברזל (הגנה ופיתוח), תשי"א—1951 — מיום מתן הצו על פי סעיף 3 (א) לחוק האמור ;

(ג) הוגשה תביעה כאמור ולא הוגשו ראיות מספיקות לחיזוק התביעה ;

(ד) הוגשו תביעות שונות או סותרות ביחס לאותה קרקע או לכל זכות או טובת הנאה בה ;

(ה) הממשלה טוענת שהקרקע היא אדמת מדינה פנויה.

(4) החלטת בית המשפט בנוגע לפיצויים, או בכל סכסוך על טובת הנאה או על זכות בקרקע, תהיה סופית ביחס לכל הצדדים שאליהם נשלחו הודעות על בקשה שהוגשה לפי סעיף קטן (3), או שהתיצבו ותבעו, בעצמם או על ידי מיופה כוח, את הקרקע או כל זכות או טובת הנאה בה ; אולם מי שלא נשלחה אליו הודעה כאמור, או שלא התיצב ולא תבע כאמור, — רשאי להגיש תביעה תוך שנה לאחר תאריך ההחלטה הסופית.

(5) פסק בית המשפט פיצויים ולא הורה על דרך תשלומם, יושלש סכום הפיצויים בבית המשפט ובית המשפט לא ישלמו אלא כעבור שנה מתאריך ההחלטה הסופית, או תוך תקופה קצרה יותר, כפי שיוזילט, ולאחר שתוגש לו בקשה על כך מאת אדם התובע את הפיצויים, והפיצויים ישולמו כפי שיורה בית המשפט.

(6) (א) השלשת הפיצויים בבית המשפט כוחה יפה כסילוק מלא ופוטרת את הממשלה ואת הרשות מאחריות לכל תביעה על הקרקע ועל זכות או טובת הנאה בה.

(ב) אולם אדם הטוען לפיצויים שהושלשו בבית המשפט רשאי — אם לא שולמו, כולם או מקצתם — לתבוע חוץ שלוש שנים מתאריך ההחלטה הסופית, שישלמו לו אותם פיצויים, כולם או מקצתם ; כן רשאי כל אדם הטוען שזכותו עדיפה לקבלת סכום הפיצויים להגיש תביעה נגד האדם שהפיצויים שולמו לו.

(7) תביעות לתשלום פיצויים המושלשים בבית המשפט יש להגישן על ידי הודעה בדרך המרצה, באופן שייקבע בתקנות בית הדין הנהוגות באותה שעה והמסדירות מסירת הודעות בדרך המרצה, ובצירוף הצהרה בשבועה המפרטת את הנימוקים שעליהם מבוססת התביעה.

(8) תשלום הפיצויים לאדם שיש לשלם לו, או השלשת הפיצויים בבית המשפט על יסוד החלטתו, פוטרים את הממשלה ואת הרשות מכל אחריות על אופן השימוש באותם פיצויים או על השימוש בהם לרעה, ואולם אם המחזיק בקרקע הוא אדם שאיננו בעל הקנין בה, או שהוא מחזיק בה בתורת בא"כוח, אין התשלום למחזיק כאמור פוטר מהאחריות אלא אם סכום הפיצויים ושיעוריהם או מועד תשלומם נקבעו בהסכמת בעל הקנין בקרקע, או על-ידי בית-המשפט, לאחר מסירת הודעה שבית המשפט ידרוש למסרה".

(ז) בסעיף 9, אחרי פסקה (ג), תיווסף פסקה זו :

„(1ג) היתה הקרקע מיועדת לתכלית שלפי מהותה אין היא מעוררת ביקוש כללי, או שוק לקרקע, לאותה תכלית, ואלמלא קניית החזקה לפי פקודה זו היתה הקרקע מוסיפה להיות מיועדת לאותה תכלית, רשאי בית המשפט, אם הוא משוכנע שמתכוונים בתום לב לסידור מחדש במקום אחר, להעריך את סכום הפיצויים על יסוד חישוב ההוצאות המתקבלות על הדעת של הסידור מחדש כאמור“.

(ח) אחרי סעיף 9 יבוא סעיף זה :

„א. רנונת שבח 9א. (1) נקנתה חזקה בקרקע על פי פקודה זאת, ונסללה עליה דרך,

ועקב סלילת הדרך עלה ערכם של מקרקעים אחרים — רשאית הממשלה, תוך חמש שנים מיום שנסתימה סלילת הדרך, לחייב בצו את בעל הקנין במקרקעים שערכם עלה כאמור, לשלם לאוצר המדינה ארנונת שבח שלא תעלה על מחצית הסכום שבו עלה ערך אותם מקרקעים; היה אותו בעל קנין במקרקעים זכאי לפיצויים לפי פקודה זו — רשאית הממשלה לזקוף את סכום הפיצויים על חשבון ארנונת השבח.

(2) עליה בערך המקרקעים שהביאו בחשבון בקביעת הפיצויים על פי סעיף 9, לא יביאנה בחשבון לקביעת שיעור ארנונת השבח לפי סעיף זה.

(3) נתגלעו חילוקי דעות בין הממשלה ובין בעל המקרקעים בשאלה אם עלה, ובאיזה שיעור עלה, ערכם של המקרקעים עקב סלילת הדרך — יכריע בית המשפט לפי בקשת היועץ המשפטי לממשלת ישראל או בעל המקרקעים.

(4) באין הסכם על סילוק ארנונת שבח, תסולק הארנונה בחמשה תשלומים שנתיים רצופים, ותיגבה מאת מי שהוא באותה שעה בעל המקרקעים כדרך שגובים חוב אורחי רגיל.

(5) (א) בעל הקנין במקרקעים ששילם ארנונת שבח, זכאי לקבל מכל אדם שהוא בעל זכות או טובת הנאה במקרקעים שעליהם שולמה הארנונה, סכום שיוסכם ביניהם כהשתתפות בארנונה;

(ב) לא הגיעו בעל הקנין או בעל הזכות או טובת הנאה כאמור לידי הסכם בדבר ההשתתפות או שיעורה, יפסוק בית המשפט, לפי בקשת בעל הקנין“.

(ט) בסעיף 10 —

(1) בסעיף קטן (1) —

(i) במקום המלים: „חמשה עשר מטר מאמצע כל דרך“ יבואו המלים: „חמשים מטר מאמצע כל מסילת ברזל ועשרים מטר מאמצע כל דרך שאינה מסילת ברזל“;

(ii) בסופו ייווספו המלים: „אולם לא תסרב הרשות לתת רשיון כאמור, אלא אם מתן הרשיון עלול, לדעתה, לסכן את הדרך, את המתקנים שעל הדרך או את שלום הציבור, או להפריע לשימוש התקין בדרך“;

(2) אחרי סעיף קטן (1) יבוא סעיף קטן זה :

„(א1) סרבה הרשות לתת רשיון כאמור בסעיף קטן (1) והשטח שלגביו היא סרבה לתת את הרשיון עולה, כשלעצמו או יחד עם שטח שקנו בו חוקה לפי פקודה זו, על רבע מכל שטח החלקה, רשאית הרשות לשלם לבעל הקרקע פיצויים על הנזק שנגרם לו על ידי הסירוב; בהעדר הסכם בין הרשות ובין בעל הקרקע יחליט בית המשפט, לפי בקשת בעל הקרקע, אם מגיעים לבעל הקרקע פיצויים כאמור ומה הוא שיעור הפיצויים.“

הוראת מעבר

3. (א) הממשלה רשאית בצו, להטיל את הוראות הפקודה העיקרית על כל מסילת ברזל שהוחל בסלילתה או בשיפורה, או שהושלמו סלילתה או שיפורה, לפני תחילת תקפו של חוק זה; אולם לא יובא אדם לדין על עבירה על סעיף 10 של הפקודה העיקרית שעבר עליה לפני תחילת תקפו של חוק זה.

(ב) קרקע אשר ערב תחילת תקפו של חוק זה היתה תפוסה על ידי המדינה לצורך מסילת ברזל, וניתן לגבי אותה מסילת ברזל צו כאמור בסעיף קטן (א) — יחולו לגבי קרקע זו הוראות אלה :

(1) יראו את הקרקע כאילו קנו בה אחיזה על פי סעיף 4 של הפקודה העיקרית ביום שבו נתפסה, ואת הרשות שתפסה את הקרקע יראו כאילו היתה רשות כמשמעותה בפקודה העיקרית ;

(2) לא ישולמו פיצויים בקשר עם תפיסת הקרקע מלבד הפיצויים לפי הפקודה העיקרית, וכל סכום ששולם לבעל הקרקע, לפני תחילת תקפו של חוק זה, בתורת פיצויים או על חשבון פיצויים בקשר עם תפיסת הקרקע, ייוקף על חשבון הפיצויים שהוא זכאי להם לפי הפקודה העיקרית ;

(3) בעל הקרקע זכאי לריבית, בשיעור של 4 אחוזים ממאה, על סכום הפיצויים שייקבע על פי סעיף 8 של הפקודה העיקרית, בעד פרק הזמן שמיום שבו נתפסה הקרקע ועד ליום שבו ניתן הצו האמור בסעיף קטן (א) ; אך אם נזקף על חשבון אותם הפיצויים סכום ששולם לבעל הקרקע לפני תחילת תקפו של חוק זה, בתורת פיצויים או על חשבון פיצויים, בקשר עם תפיסת הקרקע, לא יהיה בעל הקרקע זכאי לריבית, כאמור, על אותו סכום, אלא בעד פרק הזמן שמיום שבו נתפסה הקרקע כאמור ועד היום שבו שולם לו אותו סכום.

(ג) לצורך סעיף קטן (ב), קרקע שביום ה' באייר תש"ח (14 במאי 1948), שימשה למסילת ברזל, שאינה מסילת ברזל פרטית, — רואים אותה כתפוסה על ידי המדינה לצורך מסילת ברזל מיום ו' באייר תש"ח (15 במאי 1948), וקרקע שנבנתה עליה מסילת ברזל שאינה מסילת ברזל פרטית, או סוללה למסילת ברזל כזו, בין התאריך האמור ובין יום תחילת תקפו של חוק זה, רואים אותה כתפוסה על ידי המדינה מיום שהתחילו לבנות את מסילת הברזל או את הסוללה.

(ד) בסעיף זה „הפקודה העיקרית“ פירושו — פקודת הדרכים ומסילות הברזל (הגנה ופיתוח), 1943 ; וכל ביטוי בסעיף זה פירושו כמשמעותו באותה פקודה.

גולדה מאיר סגן
שרת העבודה

דוד בן-גוריון
ראש הממשלה

חיים ווייצמן
נשיא המדינה